

Warszawa, dnia 7 października 2026 roku

**Opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego w sprawie założeń do ustawy
o zmianie ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów**

I. W dniu 21 września 2026 roku Dyrektor Departamentu Prawa Cywilnego i Gospodarczego przedstawił Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, na prośbę Ministra Sprawiedliwości, *Założenia do ustawy o zmianie ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów*¹ (dalej: *założenia*), opracowane przez Departament Prawa Cywilnego i Gospodarczego, z prośbą o przedstawienie opinii, co do zaproponowanego w nich rozwiązania.

II. *Założenia* sprowadzają się do wyłączenia zastosowania art. 6 ust. 3 i 4 u.l.n.d. i art. 9 u.l.n.d. do depozytów pieniężnych, zarówno sądowych jak i pozasądowych, których wartość jest równa lub niższa 200 zł. W odniesieniu do takich depozytów proponuje się zniesienie obowiązku depozytariusza w zakresie poszukiwania osoby uprawnionej do odbioru depozytu. W przypadku braku zgłoszenia się osoby uprawnionej po odbiór depozytu pomimo upływu określonego terminu, likwidacja depozytu ma nastąpić z mocy prawa zgodnie z obowiązującym obecnie art. 4 ust. 1 u.l.n.d. Z uwagi na skutek prawny art. 4 ust. 1 u.l.n.d., proponuje się zniesienie obowiązku wydawania deklaratoryjnego orzeczenia sądowego w przedmiocie stwierdzenia likwidacji takiego depozytu. W konsekwencji, po upływie terminu do odbioru depozytu przechowujący depozyt przekaże go naczelnikowi właściwego urzędu skarbowego (art. 10 u.l.n.d.).

III. *Ratio legis* proponowanych założeń ma rozwiązać problem ponoszenia przez podmioty przechowujące depozyty nadmiernych kosztów związanych z likwidacją depozytów błażej wartości oraz przyczynić się do zmniejszenia obciążenia sądów sprawami tego rodzaju.

IV. *De lege lata* likwidacja niepodjętego depozytu z mocy prawa następuje w razie niepodjęcia depozytu przez uprawnionego, mimo upływu terminu do odbioru depozytu. Termin do odbioru depozytu wynosi 3 lata od dnia doręczenia wezwania do odbioru uprawnionemu lub wezwania, (...). Przechowujący depozyt jest obowiązany wezwać uprawnionego do odbioru

¹ Ustawa z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów, Dz.U. 2006 Nr 208, poz. 1537, ze zm., dalej jako: *u.l.n.d.*

depozytu (...) oraz pouczyć go o skutkach jego niepodjęcia. W przypadku gdy uprawniony nie jest znany albo nie jest możliwe ustalenie jego miejsca zamieszkania albo siedziby na podstawie ewidencji, rejestrów lub zbiorów danych, wezwanie do odbioru może nastąpić po upływie 3 lat od dnia złożenia przedmiotu do depozytu. W przypadku braku możliwości doręczenia wezwania do odbioru depozytu lub nieustalenia uprawnionego, przechowujący depozyt jest obowiązany dokonać wezwania poprzez jego wywieszenie na tablicy informacyjnej w swojej siedzibie na okres 6 miesięcy. Jeżeli szacunkowa wartość depozytu przekracza kwotę 5.000 zł, przechowujący depozyt zamieszcza również ogłoszenie w dzienniku poczytnym w danej miejscowości lub w Biuletynie Informacji Publicznej. Z chwilą likwidacji niepodjętego depozytu na Skarb Państwa przechodzą wszelkie korzyści i ciężary, jakie przyniósł od dnia, w którym znalazł się w dyspozycji przechowującego depozyt². Przy czym na mocy art. 10 u.l.n.d. likwidację niepodjętego depozytu stwierdza sąd (orzeczenie deklaratoryjne).

V. *De lege lata* utrata własności niepodjętego depozytu powiązana jest wyłącznie z biernością osoby uprawnionej do jego odbioru i następuje *ex lege*. W związku z tym jej konstrukcja normatywna jest oparta o instytucję przemilczenia.

VI. Likwidacja niepodjętego depozytu nie stanowi przypadku rzeczy, w rozumieniu art. 46 Konstytucji RP. Co prawda instytucja przypadku (świadczenia, przedmiotu, korzyści majątkowej) nie zawsze stanowi środek represji karnej, należy jednak podkreślić, że *wspólną myślą leżącą u podstaw wszystkich unormowań przewidujących przepadek jest niedopuszczenie do bogacenia się dzięki czynom niezgodnym z prawem; chodzi o to, by działania naruszające prawo nie stały się źródłem korzyści, czy też inaczej - by działania te nie były opłacalne dla podmiotów nieprzestrzegających przepisów*³. Innymi słowy, źródłem zastosowania przypadku jest popełnienie przez osobę, której przysługuje prawo własności rzeczy objętej przypadkiem (lub osobę trzecią) czynu ocenianego nagannie, w tym niezgodnego z prawem⁴. W konsekwencji nie każdą utratę (odebranie) prawa majątkowego należy kwalifikować jako przepadek rzeczy w rozumieniu art. 46 Konstytucji RP. W tym miejscu należy podkreślić, że przyjęcie odmiennej tezy prowadziłoby do wniosku, że każda utrata prawa majątkowego,

² Por. art. 4-6 u.l.n.d.

³ Wyrok TK z 13.07.2004 r., P 20/03, Legalis nr 63839.

⁴ T. Sroka [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis 2016,, uw. 6 do art. 46 wraz z literaturą i orzecznictwem tam powołanym.

niezależnie od kontekstu, jest przypadkiem rzeczy w rozumieniu art. 46 Konstytucji RP, co przy uwzględnieniu kontekstu aksjologicznego i systemowego byłoby trudne do logicznego wyjaśnienia.

VII. Ochrona prawa własności jest gwarantowana w art. 64 Konstytucji RP. Przy czym własność, jak i inne prawa majątkowe, nie mają charakteru absolutnego. Ugruntowany pogląd doktryny i judykatury jednoznacznie wskazuje, że *prawo własności, choć stanowi najpełniejsze z praw majątkowych, nie może być traktowane jako ius infinitum i może podlegać ograniczeniom*⁵. Na możliwość ograniczenia prawa własności wskazuje *expressis verbis* art. 64 ust. 3 Konstytucji RP, który wyznacza jednocześnie ramy dopuszczalnych ograniczeń. Należy podkreślić, że nie może to jednak dawać podstawy do wyłączania stosowania art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przyjęcie takiego poglądu pozostawiałoby ustawodawcy zbyt szeroką swobodę regulacyjną. Art. 64 ust. 3 Konstytucji RP nie ustanawia bowiem materialnych przesłanek ograniczania własności. Orzecznictwo TK ugruntowało pogląd, że *w przypadku prawa własności to właśnie art. 31 ust. 3 powinien pełnić rolę podstawową, natomiast art. 64 ust. 3 traktować należy wyłącznie jako konstytucyjne potwierdzenie dopuszczalności wprowadzania ograniczeń tego prawa*.⁶ Zgodnie natomiast z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej *ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw*. W związku z powyższym ingerencja w prawo własności jest dopuszczalna tylko na podstawie aktu normatywnego⁷. Aby wymóg ten był spełniony to ustawodawca musi unormować w ustawie wszystkie materialnoprawne oraz proceduralne przesłanki takich ograniczeń tak, by zakres ograniczenia mógł zostać precyzyjnie określony na podstawie samej ustawy⁸. Regulacja ustawowa musi być w tym wypadku kompletna i precyzyjna. Określać ma wszystkie zasadnicze elementy ograniczenia danej konstytucyjnej

⁵ L. Garlicki, S. Jarosz-Żukowska, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, red. M. Zubik, Lex 2016, uw. 35 do art. 64, wraz z orzecznictwem tam powołanym.

⁶ Ibidem, uw. 36 do art. 64, wraz z literaturą i orzecznictwem tam powołanymi.

⁷ Ibidem, kom. do art 31 uw. 2.

⁸ Zob. np. wyrok TK z 10.3.2010 r., U 5/07, OTK-A 2010, Nr 3, poz. 20; wyrok TK z 29.10.2013 r., U 7/12, OTK-A 2013, Nr 7, poz. 102; wyrok TK z 21.04.2015 r., U 8/14, OTK-A 2015, Nr 4, poz. 49.

wolności bądź prawa⁹. *Założenia do ustawy o zmianie ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów*. spełniają powyższe wymogi.

VIII. Orzeczenie sądu w przedmiocie stwierdzenia likwidacji niepodjętego depozytu ma wyłącznie charakter deklaratoryjny, ustawodawca przewidział *de facto* jedynie następczą kontrolę sądową w tym zakresie. Legitymacja w przedmiocie złożenia wniosku o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu przysługuje jedynie przechowującemu depozyt (art. 9 ust. 1 u.l.n.d.). *De lege ferenda* zasadne jest rozważenie przeniesienia uprawnienia do zainicjowania takiej kontroli na osobę, która utraciła prawo własności na mocy art. 4 u.l.n.d. i która kwestionuje przejście prawa własności na rzecz Skarbu Państwa. Należy bowiem zauważyć, że dopiero w przypadku ujawnienia się osoby uprawnionej do odbioru depozytu, która kwestionuje skuteczność przejścia własności depozytu na rzecz Skarbu Państwa, pojawia się realna zasadność angażowania sądu w rozstrzygnięcie sprawy. W zw. z tym proponowany postulat wymagałby zmiany art. 9 u.l.n.d. i jego zakresem przedmiotowym powinny być objęte wszystkie depozyty, bez względu na ich wartość, czyli również depozyty o niskiej wartości.

IX. Prawo do sądu jest gwarantowane w art. 45 ust. 1 w zw. z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Przy czym do ustawodawcy *należy określenie sądu, który uważa za najbardziej adekwatny do rozpoznawania danego rodzaju spraw*¹⁰ oraz ustawodawca jest uprawniony do jego limitowania przy spełnieniu przesłanek z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP¹¹. W konsekwencji proponowana obligatoryjna rezygnacja z sądowego stwierdzenia likwidacji niepodjętego depozytu, nie będzie oznaczać pozbawienia ochrony prawa podmiotowego osoby, której własność przedmiotu depozytu przeszła na Skarb Państwa. Wystąpienie na drogę sądową w celu zakwestionowania przejścia własności depozytu na Skarb Państwa, będzie możliwe na zasadach określonych w pkt. VIII przedmiotowej opinii.

X. Zaproponowane w *założeniach* zmiany u.l.n.d., zmierzające do zmniejszenia rygorów postępowania z depozytami pieniężnymi *blahej* wartości, należy ocenić pozytywnie. Rozwiązania pozostają spójne z systemem prawa cywilnego jak i nie naruszają konstytucyjnych gwarancji ochrony praw jednostki.

⁹ Wyrok TK z 21.04.2015 r., U 8/14, OTK-A 2015, Nr 4, poz. 49.

¹⁰ Wyrok TK z 9,06,1998 r., K 28/97, OTK 1998, Nr 4, poz. 50.

¹¹ Wyrok TK z 10,05,2000 r., K 21/99, OTK 1998, Nr 4, poz. 50.